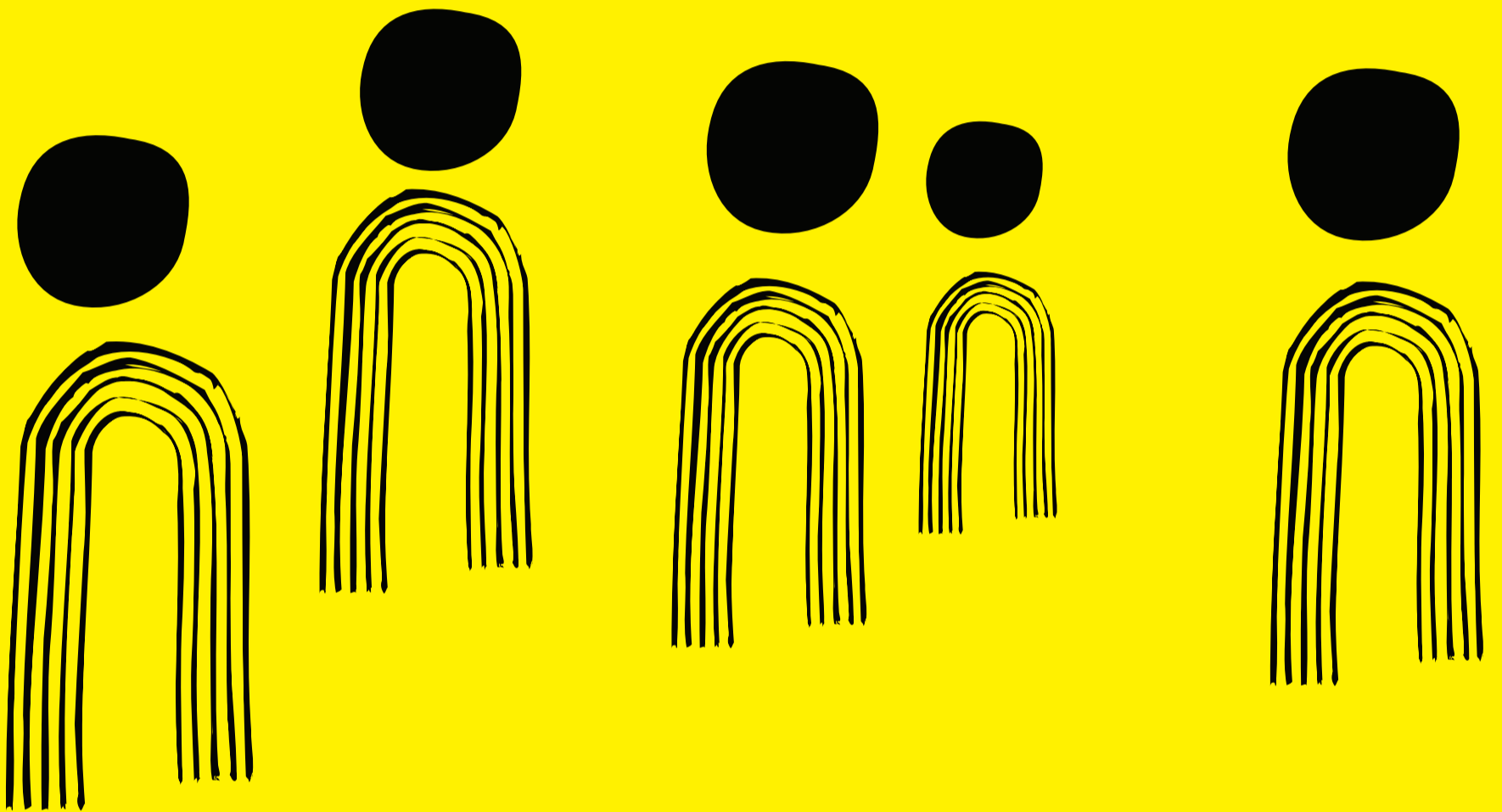

Toimi nyt!

OPAS REAKTIIVISEEN
EKOKRIISI-
TAIDETYÖSKENTELYYN

OPAS REAKTIIVISEEN
EKOKRIISI-
TAIDETYÖSKENTELYYN

1. painos, 2022

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto

Oppaan taitto: Hanna Nordström

Sisältö

Avaussanat	5
Johdanto	7
Minisanasto	10
Ohjaajan opas	16
Ohjaajan orientaatio	17
Tiedonhankinta	22
Yhteistyön tekeminen	24
Omaan toimintaympäristöön soveltaminen	25
Yhteistoiminta ryhmässä	26
Toimivan yhteistyön periaatteita	27
Ryhmän kokoaminen	28
Ryhmäytyminen	30

Reaktiivinen ekokriisi- taidetyöskentely	33
Mitä on reaktiivinen ekokriisitaidetyöskentely?	34
Orientaatio	36
Suunnittelu	40
Toteutus	45
Koonti	50
Youth Learning through Arts (YLTA) -hanke	52
Ympäristötaiteen menetelmäoppaan toteutus Suomessa	54
Erasmus+	54
Kiitokset	55
Oppaan tekijöistä	58

Avaussanat

Ekokriisin pysäyttämisessä tarvitaan kaikkia tekijöitä ja keinoja!

Voidaanko turhautuminen ja huoli ekokriisistä muuttaa toiminnaksi ja vaikuttaviksi teoiksi taiteen voimalla? Millainen on reaktiivinen ekokriisitaidekeko? Opas kertoo, miten taiteen keinoja käyttäen voidaan muuttaa ajattelua ja tekoja ekokriisiin liittyen.

Reaktiivinen ekokriisitaidekeko on monitaiteinen menetelmä taidekasvatuksessa ja nuorisoalalla toteutettavaksi. Opas tarjoaa työkaluja, vinkkejä ja toimintaa ohjaavia kysymyksiä taideaktivismiin toteuttamiseen. Jokainen voi hyödyntää opasta olemassa olevan osaamisensa pohjalta erilaisissa ympäristöissä. Opas kannustaa taide-, nuoriso- ja kasvatustalon ammattilaisia tekemään yhteistyötä, hyödyntämään eri alojen asiantuntijoita ja nuorten kokemuksia ja näkemyksiä.

Reaktiivinen ekokriisitaidekeko on keino vaikuttaa omiin ja toisten mielipiteisiin, valintoihin ja tekoihin. Vaikuttamisen rinnalla tavoitteena on nostaa esiin tärkeitä aiheita, aktivoida keskustelua ja esittää argumentteja taiteen voimin. Yhteistyötaidot sekä avoimuus erilaisille näkemyksille, tunteille ja kokemuksille ovat olennainen osa menetelmää.

Ota opas käyttöösi ja ohjaa nuoria käsittelemään heille tärkeitä ekokriisin aiheita taiteen voimin!

Opas on tehty osana kansainvälistä Youth Learning through Arts (YLTA) -hanketta (2021-2022). Sisältö on tuotettu osana Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiön Nuori Taide -toimintaa.

Englanninkieliseen oppaaseen [Guidebook for reactive eco-crisis art proactice](#) pääset tästä linkistä.

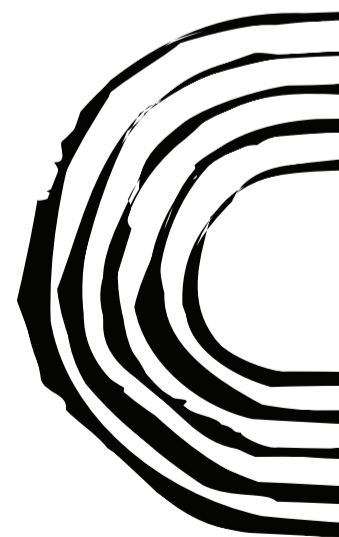
Reaktiiviseen ekokriisitaiteeseen ja Youth Learning through Arts -projektiin voit tutustua somessa hashtagien *#YouthLearningThroughtArts* *#YLTA* ja *#ReactiveEcoCrisisArt* kautta.

Oivaltavia hetkiä toivottaen,

Sonja Salomäki
Anni Rupponen
Päivi Venäläinen ja
Elina Katara

Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiö

Hyvinkäällä 5.12.2021

Johdanto

Nuorten huoli ympäristön ja omien elinolojen tulevaisuudesta on ajankohtaisempaa kuin koskaan aikaisemmin. Kustumme Sinut, kasvattaja, opettaja tai ohjaaja, mukaan tukemaan nuoria ekokriisin käsittelyssä taiteen keinoin. Reaktiivisessa ekokriisitaidetyöskentelyssä ekokriisiajan ilmiöitä, ongelmia ja jännitteitä käsitellään kokeillen, kyseenalaistaen, luovasti ja toiminnallisesti.

“Aktivismitaidetta tehdään yhteistyössä, yhteisen tavoitteen nimissä, asioita jakaen, muita auttaen ja mahdollisimman suurta näkyvyyttä ja vaikutusta tavoitellen” johdattelee aiheeseen oppaan kehittämiseen osallistunut taiteilija-tutkija Sonja Salomäki.

Opas kannustaa toteuttamaan reaktiivisia ekokriisitaidetekoja ryhmässä ja yhdessä eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Menetelmä sopii erilaisille nuorten ryhmille ja eri maissa toteutettavaksi. Työskennellä voi sisällä, ulkona ja digitaalisissa ympäristöissä. Opasta voi soveltaa omaan toimintaympäristöön sopivaksi käytössä olevin resurssein.

Opas johdattaa taidetyöskentelyyn pohtimisen, kysymisen ja keskustelun kautta. Ekokriisitaideteko toteutetaan ohjaajalle ja osallistujille ennestään tuttuja taiteen menetelmiä hyödyntäen. Opas ei tarjoa taiteen tekniikkaopetusta. Työskentelyn tavoitteena on toteuttaa aktivistinen taideteko, jolla otetaan kantaa itselle tärkeään ajankohtaiseen ekokriisin aiheuttamaan ilmiöön. Taideteko linkitetään toteutusympäristön paikallisiin ja ajankohtaisiin ekokriisiteemoihin.

[Ohjaajan opas](#) ja [Yhteistoiminta ryhmässä](#) -osiot valmistavat ryhmän ohjaajaa ekokriisitaidetyöskentelyyn. Nuorten kanssa toteutettavan reaktiivisen ekokriisitaidetyöskentelyn vaiheet ovat [orientaatio](#), [suunnittelu](#), [toteutus](#) ja **koonti**. Osiot suositellaan toteuttamaan annetussa järjestyksessä.

Työskentely koostuu 4-5 tapaamisesta intensiivitoteutuksena tai useamman kuukauden aikana. Ensimmäinen tapaaminen keskittyy työskentelyyn orientoitumiseen, 2-3 tapaamisen aikana suunnitellaan reaktiivista ekokriisitaidetekoja ja toteutetaan se fyysisessä tilassa ja/tai somessa. Viimeisessä tapaamisessa kerätään palautetta ja keskustellaan työskentelyprosessin aikana opituista asioista.

Ekokriisi, taide ja taideaktivismi ovat monisyisiä käsitteitä. [Minisanastoon](#) on koottu avainsanoja työskentelyn tueksi.

Yhteistyötä ohjaavat yhdenvertaisuus, kriittinen ajattelu sekä turvallisemman tilan ja syrjinnästä vapaan alueen periaatteet. Saavutettavuus on hyvä pyrkiä huomioimaan kaikissa työvaiheissa. Työskentelyssä kannustetaan välttämään kansalaistottelemattomuutta.

Toivomme, että työskentelystä jää itämään halu vaikuttaa. Haluamme nähdä reaktiivisia taidetekoja paremman tulevaisuuden puolesta.

Minisanasto

Sanasto on laadittu reaktiivisen ekokriisitaidetyöskentelyn tukimateriaaliksi. Sanojen määritelmät eivät välttämättä ole täysin kattavia.

Aktivismi

Aktivismi on kansalaisten toimintaa, joka pyrkii muuttamaan yhteiskuntaa. Se ottaa kantaa jonkin asian puolesta tai sitä vastaan. Aktivismin muotoja ovat esim. materiaalin julkaiseminen verkossa, taideaktivismi, mielenosoitukset ja pyrkimys vaikuttaa yhteiskunnallisiin vaikuttajiin ja poliittisiin päättäjiin. Aktivismia voivat harjoittaa yksittäiset henkilöt ja ryhmät. (Oxfordin sanakirja)

Aktivisti

Aktivisti on henkilö, joka pyrkii omalla toiminnallaan saamaan aikaan poliittisia ja sosiaalisia muutoksia. (Oxfordin sanakirja) Aktivisti toimii eettisistä ja moraalisisista arvoistaan käsin.

Aktivismitaide / taideaktivismi

Aktivismin keinoja hyödyntävä taideteos tai taideteos. (Oxfordin sanakirja)

Dystopia

Dystopia on kuviteltu ja ei toivottu tulevaisuuden tai rinnakkaistodellisuuden yhteiskunta. Dystopia on utopian vastakohta. (Oxfordin sanakirja)

Ekokriisi (ekologinen kriisi)

Ekokriisi on eliöiden, ympäristön ja ilmaston epätasapainon tila, joka johtaa kamppailuun eloonjäämisestä ja selviytymisestä. Se johtuu tapahtumien tai tekojen sarjasta tiettyinä ajanjaksona.

Ekokriisi sanaa käytetään usein ihmisen aiheuttamana pidetyistä ympäristöongelmista kuten esim. ilmastonmuutos, monimuotoisuuden katoaminen ja muovijätteen lisääntyminen. **Kriisi** on yksilön tai yhteisön kohtaama uusi tilanne, johon aiemmin opitut ongelmanratkaisukeinot eivät välttämättä toimi. (Oxfordin sanakirja)

Ilmastoahdistus

Ilmastoahdistus on ilmastonmuutoksen ilmiöistä johtuva tunnetila. Ahdistustilaan voivat liittyä tuntemukset ilmastonmuutoksen liittyvistä uhkista yksilölle. Tulevaisuuteen liittyvä pelko ja huoli ovat yksi ilmastoahdistuksen peruspiirteistä. (Pihkala 2020)

Kansalaistottelemattomuus

Kansalaistottelemattomuus on rauhanomainen ja yleensä väkivallaton protestin muoto, jossa rikotaan tai vastustetaan lakia joko aktiivisesti tai passiivisesti. Tavoitteena on korjata koettu epäoikeudenmukaisuus. (Oxfordin sanakirja) Suosittelemme välttämään kansalaistottelemattomuutta, jossa kieltäydytään noudattamasta lakia tai joka aiheuttaa fyysistä vahinkoa.

Kohderyhmä

Kohderyhmällä tarkoitetaan ryhmää, jonka ajatuksiin ja/tai tekoihin valitulla teolla pyritään vaikuttamaan.

Kriittisyys

Kriittisyys on kyky tarkastella vastaanotettua tietoa tai ilmiötä arvioiden ja analysoiden.

Tässä oppaassa kannustetaan kriittiseen ajatteluun suhteessa itseen, omiin ajatuksiin ja toimintamalleihin. Lisäksi kannustetaan lähdekritiikkiin eli arvioidaan lähteiden uskottavuutta ja motiiveja, miten materiaali on tuotettu ja kuka sen on tuottanut.

Medialukutaito

Medialukutaito tarkoittaa kykyä lukea ja ymmärtää eri medioita sekä käyttää niiden tarkasteluun ja tulkitsemiseen liittyviä laitteita. Medialukutaitoon sisältyy kyky ymmärtää ilmiselvien merkitysten lisäksi piilomerkityksiä sekä arvioida informaatiota kriittisesti. (Wikipedia)

Taideteko

Taideteko on taiteellista ilmaisua. Siihen sisältyy suunnitelmallinen ja prosessinomainen työskentely, joka johtaa aktiiviseen tekoon. Se voi olla nopea ja spontaani reaktio ajankohtaiseen ilmiöön tai tulosta pitkäjänteisestä ja pitkälle aikavälille ajoittuvasta työstä. Taideteon tuloksena voi syntyä esim. taideteos, esitys, puheenvuoro, somejulkaisu, artikkeli tai podcast. Sen toteutustapa voi olla esim. kollaasi, meemi, installaatio, performanssi, tekstiiliteos, katutaide, video, veistos, piirustus tai maalaus.

Taidetyöskentely

Taidetyöskentely on tekemistä, jossa käytetään taidelähtöisiä työtapoja ja tekniikoita. Työskentelylle ominaista on luova ongelmanratkaisu, heittäytyminen ja kokeileminen. Siihen kuuluu epävarmuuden sietäminen sekä avoimuus omille ja muiden ideoille ja teoille.

Tässä oppaassa kuvattuun työskentelyyn kuluva aikaa voi olla haastavaa arvioida etukäteen, koska jokainen prosessi on erilainen. Tärkeitä ovat sekä prosessi että lopputulos. Osallistuakseen ei tarvitse olla taiteen ekspertti.

Tulevaisuustoivo

Tulevaisuustoivolla tarkoitetaan mielentilaa ja tunnetta, joilla pyritään ylläpitämään toivoa sosiaalisesti, ekonomisesti, ekologisesti ja kulttuurisesti kestävästä tulevaisuudesta.

Reaktiivinen

Reaktiivinen tarkoittaa reagointia ajankohtaiseen asiaan ja se pyrkii saamaan aikaan vastareaktion.

Utopia

Utopia on kuviteltu ja toivottu tulevaisuuden tai rinnakkaistodellisuuden ihanneyhteiskunta. Utopia on dystopian vastakohta. (Oxfordin sanakirja)

Vaikuttaminen

Vaikuttamisen tavoitteena on muuttaa, kehittää tai vahvistaa jonkun käsityksiä ja toimintaa. Kohteena voi olla tekijä itse, toinen henkilö tai ilmiö. (Oxfordin sanakirja)

Ympäristötaide

Ympäristötaiteella tarkoitetaan tässä oppaassa taidetta, jonka lähtökohtana on ympäristö ja siihen liittyvät ilmiöt. Sitä voidaan toteuttaa taiteen eri keinoin. Ympäristötaiteessa ihminen nähdään osana ympäristöä ja luontoa.

Lähteet

New Oxford American Dictionary, 2nd Edition. 2018.
Haettu 30.11.2021 osoitteesta [https://en.wikipedia.org/wiki/Dictionary_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Dictionary_(software)).

Pihkala, Panu (2020). Anxiety and the Ecological Crisis: An Analysis of Eco-Anxiety and Climate Anxiety. Sustainability 12 (19), 7836.

Pihkala, Panu (2017). Päin helvettiä, Ympäristöahdistus ja toivo. Helsinki: Kirjapaja.

Media literacy. Haettu 30.11.2021 osoitteesta https://en.wikipedia.org/wiki/Media_literacy

Ohjaajan opas

Ohjaajan opas auttaa reaktiivisen [ekokriisitaideyöskentelyn](#) järjestäjää orientoitumaan teemaan ja suunnittelemaan toimintaa. Suosittelemme käymään osion läpi esitetyssä järjestyksessä.

Ohjaajan orientaatio

[Ekokriisi, taide](#) ja [taideaktivismi](#) voivat olla haastavia asioita. Harva on niissä kaikissa ekspertti. Testaa aluksi vastaamalla kysymyksiin, miten sinun ajatuksesi ja tekosi linkittyvät ekokriisiin ja taideaktivismiin teemoihin. Anna itsellesi aikaa reflektoida ja prosessoida erilaisia näkökulmia. Valmistaudu kohtaamaan ohjaustilanteessa asenteita ja tunteita, jotka saattavat olla ristiriidassa omiesi kanssa.

Vastaamisohjeet

Kysymykset ovat sinua itseäsi varten. Pyri valitsemaan yksi vastaus, joka kuvastaa eniten tämän hetkistä ajatteluasi. Kysymykset kannustavat tarkastelemaan kriittisesti olettamuksiasi, mielipiteitäsi ja tekojasi. Vastausvaihtoehdot ovat suuntaa-antavia. Kysymysten tarkoituksena on herättää pohtimaan aihetta eri näkökulmista.

Ekokriisikysymykset

Osaatko määritellä ilmiön ekokriisi?

- a. Kyllä. Osaan määritellä sen omista lähtökohdistani erilaisille kohdeyleisöille.
- b. Kyllä. Osaan osittain. Tunnen kuitenkin epävarmuutta, jos minun pitäisi kertoa määritelmä yleisölle.
- c. En määrittäisi ekokriisiä itse, vaan käyttäisin aina asiantuntijoiden määritelmiä.

Kuinka luotettavaa ekokriisistä olemassa oleva tieto on?

- a. Ekokriisiä ei ole tutkittu tarpeeksi, jotta tutkitun tiedon perusteella voitaisiin tehdä päätöksiä.
- b. Ekokriisiä koskevaa tietoa on paljon, mutta se on niin ristiriitaista, että sitä on vaikea käsitellä.
- c. Ekokriisistä on paljon tutkittua tietoa, jonka perusteella voidaan tehdä globaalisti vaikuttavia päätöksiä ja toimenpiteitä.

Voiko yksittäinen ihminen vaikuttaa ekokriisiin?

- a. Kyllä. Jokainen ihminen voi omilla valinnoillaan ja käytöksellään vaikuttaa siihen, millainen on tämänhetkinen ja tuleva elinympäristömme.
- b. En tiedä. Tuntuu, että yksilön teot eivät lopulta vaikuta suurempiin kokonaisuuksiin. Ekokriisin ehkäisemiseksi olennaisimmat muutokset täytyy tehdä globaalissa markkinataloudessa, teollisuudessa ja poliittisessa päätöksenteossa.
- c. Ei. Yksittäisen ihmisen teoilla ei ole merkitystä maapallon pelastamiseksi, koska esimerkiksi maapallon väkiluku kasvaa sietämättömäksi ja suuret valtiot saastuttavat maapallon pilalle.

Onko ekokriisi liian monimutkainen asia käsiteltäväksi?

- a. Kyllä. Ekokriisi johtuu moniulotteisista ja pitkistä syy-seuraussuhteista, joita yksilön on vaikea hahmottaa.
- b. On ja ei. Voin silti yrittää ymmärtää sitä hankkimalla tietoa pieni pala kerrallaan.
- c. Ei. Jokaisen ihmisen tulisi kantaa vastuunsa, hankkia tietoa ekokriisistä ja toimia siten, että huono kehitys pysähtyisi.

Onko ekokriisi poliittinen asia?

- a. Kyllä. Ekokriisistä puhuminen on aina poliittista, koska kyse on yhteisestä asiasta ja politiikka on yhteisten asioiden hoitamista. Siihen liittyy myös arvoja ja asenteita, jotka ovat puoluepolitiikkaa.
- b. On ja ei ole. Ekokriisistä poliittisen tekevät tilanne ja paikka, joissa asiaa käsitellään.
- c. Ei. Myös nuorisotyössä ja taidekasvatuksessa ekokriisiä voidaan käsitellä politiikasta vapaana asiana.

Taide- ja taideaktivismikysymykset

Pitääkö taiteen olla kantaottavaa?

- a. Kyllä. Taiteen tehtävä on herättää ajattelemaan ja saada ihmiset tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Taide on muutosvoima.
- b. Ehkä. Taiteella voi pyrkiä vaikuttamaan, mutta kaiken taiteen ei tarvitse tähdätä siihen.
- c. Ei. Taiteen tehtävä on tuottaa kauneutta ja mielihyvää.

Voinko minä tehdä taidetta?

- a. Kyllä. Kaikilla ihmisillä on vapaus ilmaista itseään taiteen keinoin.
- b. En osaa sanoa. Voin tehdä asioita taiteen tekemisessä käytettävillä materiaaleilla, välineillä ja keinoilla, mutta ei kai minun tekemistäni taiteeksi voi sanoa.
- c. En. Taide on ammattitaiteilijoiden tekemää.

Monet nykyajan taiteen tekemisen tavat ovat mielestäni

- a. mielenkiintoisia. Ne saavat ymmärtämään taiteen ja teosten käsittelemiä asioita uudella tavalla.
- b. niin outoja, että niitä on vaikea tunnistaa taiteeksi. On hankala määritellä, mitä taiteenlajia teokset tai esitykset edustavat. On hämmentävää, että joskus yleisökin on osa taideteosta tai esitystä.
- c. rahan haaskausta. Kaiken maailman taidehörhöilyt eivät auta vakavissa asioissa kuten ekokriisin pysäyttämisessä.

Millaista on vaikuttava taideaktivismi?

- a. Voimakkaasti kantaaottavaa taidetta, jossa joskus harjoitetaan [kansalaistottelemattomuutta](#) taiteellisten tavoitteiden vuoksi.
- b. Päättäjiin ja vaikuttajiin epäsuoran ovelasti vaikuttava taide, joka ei kuitenkaan riko lakia tai loukkaa ihmisoikeuksia.
- c. Huumorin keinoja käyttävä taide, joka saa paljon näkyvyyttä ja huomiota sosiaalisessa mediassa.

Miten taideaktivismia voi tehdä?

- a. Käyttämällä taidehistoriassa ja nykytaiteessa tunnettuja työtapoja ja tekniikoita.
- b. Käyttämällä mielenosoituksista tuttuja keinoja, kuten kylttejä, karnevalisointia tai iskulauseita.
- c. Käyttämällä mitä vain taiteen keinoja. Vain mielikuvitus on rajana.

Tiedonhankinta

Valmistaudu reaktiiviseen ekokriisitaidetyöskentelyyn etsimällä osallistujille tuoretta tietoa ekokriisistä ja taideaktivismista. Kartoita, millaisia erilaisia asenteita ja näkemyksiä niihin liittyy. Hae tietoa painetusta ja digitaalisesta mediasta. Käytä myös erilaisia hakukoneita. Huomioithan, että tietoa löytyy usein laajemmin kun käytät englanninkielisiä hakusanoja.

Valmistaudu esittelemään osallistujille muutamia lähteitä, joista he voivat halutessaan hakea lisätietoa ekokriisistä ja taideaktivismista.

Muista lähdekriittisyys! Kuka tiedon on tuottanut? Missä se on julkaistu? Käsiteltävät aiheet ovat laajoja. Riittää, että olet tietoinen erilaisista näkökulmista ja osaat ohjata osallistujia tiedon pariin.

Tutki ja tutustu

Etsi tietoa erilaisista alla mainituista lähteistä. Lisää vinkkejä löydät Reaktiivinen ekokriisitaidetyöskentely -osiosta.

taidenäyttelyt
ja -tapahtumat

seminaarit

tutkimusartikkelit

lehtiartikkelit

Tutkimus- ja
taitelijayhteisö
Climate Whirl

mielenilmaukset
(esim. Fridays for
Future)

IPCC
(Intergovernmental
Panel on Climate
Change) -raportit

tapahtumat
(esim. Power
Shift -tapahtuma
Suomessa)

studia
generaliala -luennot

poliittiset
esitykset ja
päätökset

sosiaalisen
median
kanavat

podcastit

nuorten
ympäristö-,
aktivismi- ja
taidetoiminta

aktivistinen toiminta (esim.
Elokapina (eng. Extinction
Rebellion), 350.org,
POW – Protect Our
Winters)

tietokannat
(esim. ResearchGate,
Google Scholar,
yliopistot ja muut
tutkimuslaitokset)

videot

äänikirjat

tietokirjat

arkistot

Yhteistyön tekeminen

Verkostoidu ja tee yhteistyötä, jotta erilainen osaaminen ja tiedot saadaan ryhmän käyttöön. Tutustu aiheen parissa työskenteleviin organisaatioihin, yhdistyksiin ja henkilöihin. Paras tulos syntyy, kun pystyt keskittymään omiin vahvuusalueisiisi ja kutsut kumppaneiksi eri alojen osaajia kuten taiteilijoita, aktivisteja, vaikuttajia, päättäjiä ja tutkijoita. Myös nuoret voivat osallistua suunnitteluun ja työskennellä ohjaajina.

Sopikaa yhteistyökumppaneiden kesken kunkin vastuualueista ja rooleista työskentelyn aikana.

Rooleja voi olla monenlaisia:

havainnoitsija

asiantuntija

fasilitaattori

vertaisohjaaja

opettaja

kokemusasiantuntija

ohjaaja

dokumentoija

aikuinen

vierailija

toisen alan ammattilainen

projektikoordinaattori

viestijä-tiedottaja

somekoordinaattori

sponsori

Omaan toimintaympäristöön soveltaminen

Reaktiiviseen ekokriisitaidetyöskentelyä voi soveltaa eri tilanteisiin, ryhmille ja tarkoituksiin. Työskennellä voi sisällä, ulkona ja digitaalisessa ympäristössä.

Jaa työskentely 4-5 kerran kokonaisuuteen. Yhden tapaamisen suositeltu kesto on 3 tuntia, sisältäen tauot. Kokonaisuuden voi toteuttaa intensiivityöskentelynä tai useamman kuukauden aikana.

Sovella oppaassa esiteltävät työskentelyn vaiheet ryhmän ja käytettävissä olevan ajan mukaan.

Ota myös huomioon omat resurssisi ajan ja jaksamisen suhteen. Ekokriisi voi teemana herättää ristiriitaisia tunteita.

Yhteistoiminta ryhmässä

Ryhmässä toimiminen edellyttää avoimuutta erilaisille mielipiteille ja ideoille. Sopikaa ryhmän kanssa yhdessä yhteistyön tavoista.

Toimivan yhteistyön periaatteita

- Työskentelyssä pyritään toisia ja heidän näkemyksiään kunnioittavaan ilmapiiriin. Ollaan avoimia erilaisia mielipiteitä, ideoita ja kokemuksia kohtaan.
- Oman toiminnan suhteen ollaan [kriittisiä](#) ja valmiita kehittämään sitä yhteistyöprosessin aikana ja mahdollisissa jatkotoimenpiteissä.
- Ollaan uteliaita ja kysytään usein miksi-kysymyksiä.
- Kaikkia toimintaan osallistuvia kohdellaan yhdenvertaisesti ikään, kansallisuuteen, sukupuoleen tai muuhun henkilön ominaisuuteen katsomatta.
- Tietoa ja valtarakenteita kohtaan säilytetään rakentava ja kriittinen asenne.
- Työskentelyssä pyritään välttämään kansalaistottelemattomuutta.
- Noudatetaan syrjinnästä vapaan ja turvallisemman tilan periaatteita.
- Pyritään käyttämään sellaisia työskentely- ja kommunikaatiotapoja, jotka ovat kaikille ryhmän osallistujille saavutettavia.
- Sovitaan alussa, miten mahdolliset konfliktit puretaan ryhmässä.

Ohjaajan vastuu

Tavoitteena on, että reaktiivisesta ekokriisitaidetyöskentelystä aiheena muodostuu kiinnostava sekä henkilökohtaisella että ryhmän tasolla. Ota ohjaajana vastuu ryhmän kokonaistoiminnasta. Sisällytä toimintaan ainakin ryhmäytyminen, työskentelyvaihe ja purku. Käytä tarpeen mukaan yksilö-, pari- ja ryhmätehtäviä. Kiinnitä huomiota siihen, millaisia rooleja ryhmässä muodostuu. Tarjoa osallistujille tilaisuuksia vaihtaa roolia ryhmässä.

Ryhmän kokoaminen

Ekokriisitaidetyöskentely sopii monenlaisille nuorten ryhmille. Osallistajat voivat olla toisilleen tuttuja tai toimintaa varten koottu uusi porukka. Osallistujilla voi olla eri määrä ennakkotietoa ja kokemuksia ekokriisistä, taiteesta ja taideaktivismista. Osallistamalla nuoria kaikkiin työskentelyvaiheisiin, pystytään paremmin vastaamaan toiminnalla osallistujien tarpeisiin ja toiveisiin. Myös yhteistyökumppanit otetaan mukaan.

Ekokriisitaidetyöskentelystä kiinnostuneiden nuorten kokoaminen kannattaa aloittaa omista verkostoista. Kutsu mukaan nuoria suoraan, lähetä avoimia kutsuja tai ota yhteyttä valmiiseen ryhmään. Kohdenna markkinointia medioihin ja paikkoihin, joita nuoret käyttävät. Mieti, etsitkö mukaan jo aiheen parissa työskennelleitä ja/tai vasta aiheeseen tutustuvia nuoria.

Yksin ohjattaessa suositeltu ryhmäkoko on 5-8 osallistujaa tai isompi ryhmä voidaan jakaa useampaan pienryhmään/työpareiksi. Ohjaajien määrän lisääntyessä myös ryhmäkoko voidaan kasvattaa.

Paikkoja nuorten tavoittamiseen:

nuorisotalo

seminaari

koulu

festivaali

taidekoulu

koulutus

kulttuurikeskus

leiri

ympäristö- ja ilmastotoiminta

vapaaehtoistoiminta

kirjasto

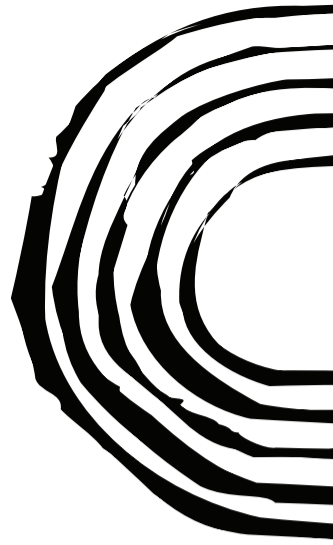
eri harrasteryhmät

yhdistystoiminta

sosiaalityön ryhmät

mielenilmaustapahtumat

sosiaalinen media

Ryhmäytyminen

Tutustukaa toisiinne

Kohdenna ryhmäytymiseen resursseja, olipa kyseessä toisensa entuudestaan tuntevien nuorten ryhmä tai uusi ryhmä. Varaa aikaa osallistujien ja heidän kanssaan työskentelevien asiantuntijoiden keskinäiseen tutustumiseen ja ryhmän sisäisen luottamuksen rakentamiseen.

Kartoita, millaisia tietoja, taitoja, mielenkiinnon kohteita ja kokemuksia osallistujilla on ekokriisistä, taiteesta ja aktivismista. Kerro myös omasta osaamisestasi ja kiinnostuksen kohteistasi ekokriisitaidetyöskentelyyn liittyen. Pyri tuomaan esille tietoa aiheesta. Vältä kuitenkin omien mielipiteiden siirtämistä nuorille. Kannusta sen sijaan kriittiseen ajatteluun ja käsiteltävien teemojen pohtimiseen.

Ottakaa osallistujien tiedot ja taidot käyttöön

Nuorilta löytyy usein paljon osaamista ja tietämystä. He ovat monesti ajan hermoilla paremmin kuin aikuiset. Vaikka nuorilla ei olisi vielä paljoa tietämystä ekokriisistä tai taideaktivismista, heillä on kokemusasiantuntijuutta nuoruudesta ekokriisiajassa. On tärkeää, että jokainen osallistuja kokee itsensä ja osaamisensa merkitykselliseksi sekä olonsa turvalliseksi ryhmässä.

Oppikaa yhdessä

Lähtekää yhteiselle oppimismatkalle ja katsokaa, mitä se tuo tullessaan. Asioiden ja kysymysten pohtiminen yhdessä on tärkeää. Kaikkeen ei tarvitse löytää ratkaisua. Luo kaikille osallistujille (nuorille, ohjaajille, asiantuntijavieraille ja yhteistyökumppaneille) mahdollisuuksia tuoda esille tietojaan ja taitojaan sekä kehittää yhteistyötaitoja.

Huomioikaa työskentelyn herättämät tunteet

Ekokriisitaidetyöskentely voi herättää ristiriitaisia tunteita, joista on tärkeää keskustella. Kaikki kokevat todennäköisesti jonkinlaista epävarmuutta tulevaisuudesta ja siitä, millaiseksi maailma on muuttumassa.

Ohjaaja vie tunnekeskustelua eteen päin. Keskustelu tunteista on olennainen osa työskentelyä, mutta sen ei ole tarkoitus olla terapiaa.

Herättäkää toivoa

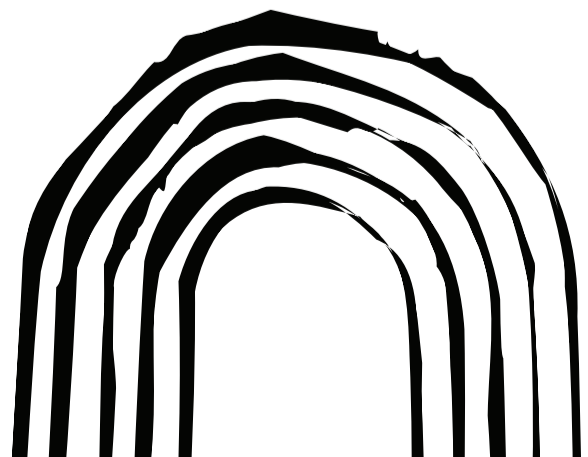
Maailmassa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, joiden muutosnopeuteen ja -laajuuteen jokainen voi pyrkiä aktiivisesti vaikuttamaan. Toivoa voi löytää pienistä positiivisista muutoksista. Ne yhdessä voivat saada aikaan suuremman vaikutuksen.

Avauksia ryhmäkeskusteluun

1. Kerro itsestäsi: Kuka olet? Mikä ekokriisiteema sinua kiinnostaa ja koskettaa? Mikä antaa toivoa ekokriisistä huolimatta?
2. Mikä on oman elinympäristösi ajankohtaisin ekokriisi?
3. Tiedätkö aktivismitekoja, joita on toteutettu ekokriisin pysäyttämiseksi ja [tulevaisuustoivon](#) herättämiseksi?

Kokeile ryhmäkeskustelussa erilaisia keskustelumalleja kuten Erätauco-menetelmää. Lisätietoa: www.eratauco.fi

Kerätkää vastauksista avainsanoja ja kootkaa ne sanapilveksi. Sanat voi koota seinälle, paperille tai jonkin nettisovelluksen avulla (esim. Mentimeter).

Reaktiivinen ekokriisi- taidetyöskentely

Ympäristötaidetyöskentelyn menetelmä, jossa toteutetaan ryhmässä taideteoja, joilla vaikutetaan ajatteluun ekokriisistä. Taideteot ovat reaktiivisia tekoja fyysisissä tiloissa ja verkossa.

Mitä on reaktiivinen ekokriisitaidetyöskentely?

Reaktiivisessa ekokriisitaidetyöskentelyssä suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä aktivistisia taidetekoja. Niillä otetaan kantaa ajankohtaiseen aiheeseen ja pyritään vaikuttamaan valittuun kohderyhmään. Aktivismitaiteella tavoitellaan näkyvyyttä ja vaikutusta. Työskentely voidaan toteuttaa yhtenä ryhmänä tai jakautumalla pienryhmiin.

Työskentely koostuu 4–5 tapaamisesta intensiivitoteutuksena tai useamman kuukauden aikana. Ensimmäinen tapaaminen keskittyy työskentelyyn orientoitumiseen, 2–3 tapaamisen aikana suunnitellaan reaktiivista ekokriisitaidetekoja ja toteutetaan se fyysisessä tilassa ja/tai somessa. Viimeisessä tapaamisessa kerätään palautetta ja keskustellaan työskentelyprosessin aikana opituista asioista.

Ekokriisitaidetyöskentely etenee vaiheittain:

1

Orientoituminen

- Kartoitetaan osallistujien näkemyksiä ekokriisistä ja taideaktivismista.
- Pohditaan näkökulmaa, josta ekokriisiä käsitellään.
- Tarkastellaan, millaisilla taideteoilla ihmisiin voi vaikuttaa.
- Kartoitetaan ekokriisiin liittyviä ilmiöitä.
- Tutustutaan ekokriisiin liittyvään aktivismiin ja taideaktivismiin.

2

Suunnitteleminen

- Valitaan ilmiö, jota käsitellään taiteen keinoin.
- Valitaan taideteolle kohderyhmä eli ryhmä, johon halutaan teolla vaikuttaa.
- Mietitään tehokkain eli viestin parhaiten esille tuova toteutustapa ja tekniikka.
- Suunnitellaan teko.
- Valitaan toteutuspaikka.

3

Toteutus

- Laaditaan taideteolle some-strategia vaikuttavuuden lisäämiseksi.
- Toteutetaan ekokriisitaideteko valitussa paikassa tai paikoissa.

4

Ekokriisitaideteon jälkeen

- Käydään läpi työskentelyprosessia ja ekokriisitaidetekoä.
- Analysoidaan, millaisen jäljen ekokriisitaideteko tai sen suunnittelu jätti osallistujiin.
- Kysytään mahdollisuuksien mukaan taideteon nähneiltä ja kokeneilta, miten he kokivat sen.

Työskentelyn tueksi

Huolehtikaa, että kaikilla taideteon tekemiseen osallistuvilla on turvallinen olo työskentelyn aikana. Mukavan työskentelytilanteen rakentumista voi edesauttaa esim. yhteistyön periaatteista sopimisella, tauottamalla työskentelyä ja tarjoamalla osallistujille pientä purtavaa toiminnan aikana. Vinkkejä toimivan yhteistyöhön rakentamiseen löydät tästä linkistä.

Jakakaa ryhmässä osaamista ja kokemuksia ekokriisistä, taiteesta ja taideaktivismista.

Dokumentoikaa työskentelyprosessia. Ottakaa kuvia, äänittäkää keskusteluja, kuvatkaa videoita, tehkää muistiinpanoja tai pitäkää projektipäiväkirjaa.

Jakakaa fiiliksiä sosiaalisessa mediassa reaktiivisesta ekokriisitaidetyöskentelystä.

Orientaatio

Ennen kuin aloitetaan varsinainen työskentely, on hyvä kartoittaa osallistujien näkemyksiä ekokriisistä ja taideaktivismista.

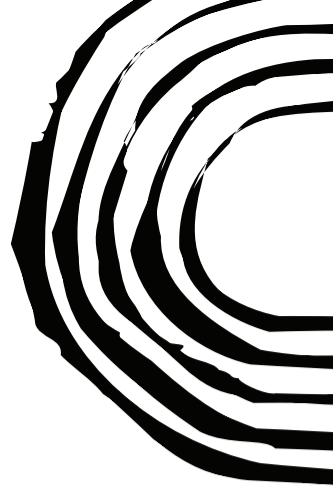
Laatikossa olevat orientoivat kysymykset ja niihin vastaaminen auttavat valitsemaan ekokriisi-ilmiön, jota käsitellään taiteen keinoin. Niiden avulla arvioidaan myös käsityksiä taiteesta. Voitte hyödyntää myös [Ohjaajan opas](#) osion kysymyksiä.

Kysyminen ja vastaaminen voidaan toteuttaa keskustellen, kirjoittamalla, kuvien avulla ja/tai sähköisessä moodboard-työkalussa. Toteutustapa vaikuttaa siihen, miten osallistujat pääsevät tarkastelemaan toistensa vastauksia kyselyn aikana ja sen jälkeen.

Kysymyksistä valitaan ryhmälle sopivat. Ohjaajan on hyvä vastata kysymyksiin itse ennen niiden esittämistä osallistujille. Kysymykset voidaan toteuttaa osana ryhmätapaamista tai ne voi antaa osallistujille ennakkotehtäväksi. Vastaustavasta riippumatta vastaukset käydään yhdessä läpi ryhmässä.

Kysymyksissä esiintyvät keskeiset käsitteet on selitetty [minisanastossa](#).

- Mihin ekokriisi-ilmiöön tai -ongelmaan haluat vaikuttaa taiteen keinoin?
- Minkälainen taide voi muuttaa ajattelua ja käyttäytymistä?
- Minkälaisella taiteella voi vaikuttaa poliitikkoihin, päättäjiin ja muihin vaikuttajiin?
- Oletko kohdannut tai toteuttanut taideaktivismia? Millaisia oivalluksia olet siitä saanut?
- Miten kuvailisit taiteellista osaamistasi?
- Kannattaako [dystopiaa](#) ja/tai [utopiaa](#) käyttää työkaluna aktivismitaiteessa? Perustele vastauksesi.
- Miten taideteossa voisi välttää länsimaalaisen ihmisen etuoikeutetun näkökulman? Onko hän kaiken keskellä tuhoaja vai pelastaja?
- Voiko taideteon toteuttaa muusta kuin ihmiskeskeisestä näkökulmasta? Perustele vastauksesi.

Kerätkää taustatietoa

Tutustukaa ekokriisiä käsitteleviin tekijöihin ja tapahtumiin eri medioissa. Tekijöitä ja tekoja on paljon. Aloittakaa tutustumalla esimerkiksi seuraaviin tietolähteisiin ja tekijöihin.

Medioita

internet

sanomalehdet

aikakauslehdet

sosiaalinen media

kirjallisuus

podcastit

Taidetta ja tutkimusta

Kansainväliset Fridays for future -mielenilmaukset

Taiteilijaryhmä Suophanterror

Tutkimus- ja taitelijayhteisö Climate Whirl

Taideprojekti Sea walls – Artists for Oceans

Kansainväliset Fridays for future -mielenilmaukset

Terike Haapojan ja Laura Gustafssonin taideprojektit

Hakusanoja

aktivismitaide

taideaktivismi

artivismi

craftivismi

käsityöaktivismi

taideaktivismi

performatiivinen
aktivismi

ilmastomeemit

kevytaktivismi

vastamainos

kulttuurihäirintä

sissiviljely eli
Guerrilla Gardening

solastalgia

biodiversiteetti

ilmastoaktivismi

ekososiaalinen sivistys

fossiilisista polttoaineista
luopuminen

kestävä kehitys

antroposeeni

ekokriisi

ekologinen kriisi

eläintuotannon
ilmastokuormitus

ilmastokriisi

ilmastonmuutos

kasvihuoneilmiö

lajikato

Suunnittelu

Suunnittelun vaiheet ovat aiheen rajaus, reaktiivisen ekokriisiteoksen tarkoituksen selkeyttäminen, [kohderyhmän](#) valinta ja ekokriisiteoksen luonnostelu.

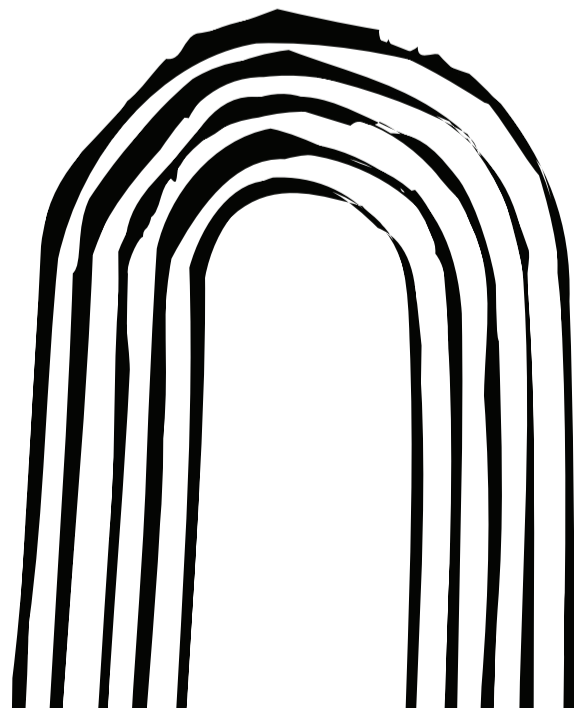
Rajatkaa aihe

Ekokriisi on iso, globaali asia. Listatkaa osallistujia kiinnostavia ilmiöitä ja valitkaa ryhmälle ekokriisiajan ilmiö tai ongelma, jota käsittelette tulevan taideteon kautta.

Ekokriisi-ilmiön valintaa selkeyttäviä kysymyksiä:

Miksi ilmiö koskettaa teitä?

Miksi ilmiön vuoksi pitää laittaa itsensä likoon?

Selkeyttäkää reaktiivisen ekokriisitaideteon tarkoitus

Selkeyttäkää itsellenne ekokriisi-ilmiötä käsittelevän taideteon tarkoitus vastaamalla seuraaviin kysymyksiin.

- Miksi ekokriisitaidetekoä tarvitaan?
- Mikä on taideteon tavoite?
- Millainen muutos taideteolla halutaan saada aikaan?
- Mitä ratkaisua taideteko esittää käsiteltyyn ongelmaan?
- Miten taideteko luo toivoa?
- Kenen näkökulmasta taideteko esitetään?
- Miten taideteko liittyy paikalliseen todellisuuteen?
- Miten ajankohtaisuus ja aiheen kiireellisyys välittyvät taideteosta?
- Miksi tämä taideteko on tärkeä?

Valitkaa kohderyhmä

Valitkaa kohderyhmä, johon haluatte ekokriisitaideteolla vaikuttaa. Vaikuttamisen voi kohdentaa esimerkiksi ryhmän käsityksiin ja tekoihin. Pitäkää kohderyhmäajattelu mukana koko taideteon suunnittelun, toteutuksen ja koonnin aikana.

Määritelkää alla olevien kysymysten avulla taideteon kohderyhmä ja sen tavoittamisessa huomioitavat asiat.

- Kenelle tai keille haluatte viestiä, eli mikä on kohderyhmä?
- Missä kohderyhmä liikkuu?
- Miten kohderyhmä käyttäytyy?
- Kenen kanssa kohderyhmä viettää aikaa?
- Mitä medioita kohderyhmä käyttää?
- Mistä asioista kohderyhmä voisi olla kiinnostunut?
- Mistä ekokriisi-ilmiöistä kohderyhmä voisi olla huolissaan?
- Mikä on kohderyhmän asema yhteiskunnassa?
- Millaista vaikutusvaltaa kohderyhmällä on?
- Millainen taideteko kohderyhmään voisi vedota?
- Kuinka kohderyhmää voisi tavoitella tasaveroisesti ja tyylikkäästi?
- Miten voidaan seurata ja selvittää, kuinka taideteko tavoittaa kohderyhmän?
- Mitä keinoja tämän kohderyhmän tavoittamisessa ei kannata käyttää?

Luonnostelkaa ekokriisitaideteko

Muuttakaa valitsemanne ilmiö kuvalliseen tai muuhun tiiviiseen muotoon alla olevien työvaiheiden ja niihin liittyvien kysymysten avulla. Käyttäkää luonnostelussa itsellenne luontevimpia välineitä ja työtapoja. Luonnoksesta valmistuu “resepti” taideteon toteutukselle.

Yksinkertaistakaa

Kiteyttäkää! Valitkaa yksityiskohtia, joiden avulla selkeytätte viestinne.

Kärjistäkää! Poimikaa valitusta teemasta keskeisin asia ja korostakaa sitä.

Kuvitelkaa

Käyttäkää mielikuvitusta! Kuvitelkaa valittuun ilmiöön liittyviä asioita, tilanteita ja näkymiä. Onko visionne realistinen, utopia vai dystopia? Haluatteko tuoda esille vaihtoehdoisen todellisuuden?

Tarinallistakaa taideteko! Tarinoiden avulla voidaan vaikuttaa tehokkaasti kohderyhmään. Tarina voi olla lyhyt tai pitkä. Se voi perustua todelliseen tarinaan tai olla fiktiota. Miettikää tarinalle ainakin alku, huippukohta ja loppu.

Visualisoikaa

Hyödyntäkää visuaalisen kulttuurin monimuotoisuutta! Mitkä visuaaliset elementit, kuten esimerkiksi värit, muodot, pintakuviointit ja tekstityypit eli fontit kuvaavat ilmiötä tai ongelmaa ja siihen liittyvää taideteon ehdottamaa ratkaisua parhaiten?

Tarkastelkaa symboliikkaa! Millaista symboliikkaa valitsemiinne väreihin ja muotoihin liittyy? Sisältyykö taidetekoon piilomerkityksiä?

Muistakaa estetiikan voima! Kauneus voi olla tehokeino. Se voi tuoda esiin myös vaikeita tai ristiriitaisia asioita.

Tiivistäkää luonnosta! Voiko ilmiön tai ongelman tiivistää yhdeksi tai kahdeksi kuvaksi, liikkeeksi tai ääneksi?

Miättikää vastaanottoa

Herättäkää kohderyhmässä toiminnan tarve! Reaktiivisen ekokriisitaideteon tuottama ensivaikutelma on tärkeä. Pyrkikää saamaan taideteon kohderyhmän luottamus ja hälventämään heidän pelkoaan. Välttäkää syyllistämistä ja käyttäkää tehokeinona kannustamista ja empatiaa.

Huumoria voi käyttää voimakeinona! Hauskuuttakaa kohderyhmää sisältövalinnoilla. Varautukaa huumorin synnyttämiin erilaisiin reaktioihin.

Ristiriitaisuus puhuttaa! Miättikää, liittyykö valittuun ilmiöön tai ongelmaan ristiriitaisuuksia? Miten niitä voi hyödyntää? Huomioikaa, että ristiriidat voivat mahdollisesti tuoda suunnittelemaanne taidetekoon haitallisia ongelmia, jotka on jotenkin ratkaistava. Jos tällaiset ongelmat tuntuvat ylitsepääsemättömältä, purkakaa ongelmat palasiksi ja pohtikaa, mihin niiden osa-alueista voitte taideteon kautta vaikuttaa.

Toteutus

Reaktiivinen ekokriisitaideteko voi olla toteutustavaltaan ja muodoltaan monenlainen.

Saman idean voi toteuttaa monella eri tavalla ja tekniikalla. Taideteko voi olla kestoaltaan lyhyt tai pitkä. Sen voi toteuttaa hetkellisesti tai useita kertoja eri tilanteissa.

Valitkaa seuraavaksi toteutustapa, -paikka ja -aika.

Valitkaa toteutustapa

Miettikää, mikä taiteen muoto sopii ideanne toteuttamiseen parhaiten. Tutustukaa aikaisempiin samankaltaisten ideoiden toteutuksiin.

Esimerkkejä taideteon toteutustavoista:

veistos, kollaasi, meemi, installaatio, valokuva tai valokuvien sarja, performanssi, tanssiesitys, musiikkiesitys, puhe, improvisaatioteatteriesitys, katutaide-teos, piirustus tai maalaus (paperille, iholle, katuun, vedellä seinään), juliste, videoteos, animaatio, sarjakuva, graffiti, craftivismi- tai tekstiiliteos, ympäristötaiteen teos, mielenilmaustapahtuma, some-julkaisu, ääniteos, podcast

Valitkaa sellainen toteutustapa, johon ryhmästä löytyy osaamista ja taitoja tai kokeilkaa itsellenne uutta ilmaisutapaa ja taiteen lajia.

Selvittäkää materiaali- ja tilaresurssit

Mitä materiaaleja ja työkaluja on käytössä? Kuinka paljon on aikaa taideteon toteuttamiseen? Missä taideteon voi toteuttaa? Ota huomioon alku- ja loppujärjestelyihin kuluva aika.

Muistakaa ekologisuus

Suosikaa ekologisia ja kierrätettyjä materiaaleja, jotta taideteon sanoma ja toteutus eivät ole ristiriidassa. Suunnitelkaa taideteko sellaiseksi, että siitä jää mahdollisimman vähän jätettä tai jälkiä luontoon ja että materiaalit voidaan taideteon jälkeen käyttää uudelleen tai kierrättää. Joskus pelkkä oma keho riittää taideteon toteuttamiseksi. Jos käytät luonnonmateriaaleja, noudata paikallisia ohjeistuksia materiaalien käsittelyssä.

Harjoitelkaa taideteon esittämistä

Tehkää suunnitelma toteutustavasta ja esitystekniikasta tilaan, jossa teko toteutetaan. Jos mahdollista, harjoitelkaa taideteon esittämistä.

Nimetkää taideteko

Nimi on tehokas viestintäkeino, joka herättää tunteita ja mielikuvia. Valitkaa nimi, joka tuo esiin taideteon tarkoituksen.

Kirjoittakaa esittelyteksti

Lyhyt ja tiivis esittelyteksti viestii taideteosta ja sen sanomasta. Muistakaa tarkistaa esittelytekstin faktojen todenperäisyys.

Valitkaa toteutuspaikka ja -aika

Reaktiivisen ekokriisitaideteon voi toteuttaa erilaisissa tiloissa ja ympäristöissä. Se voi olla väliaikainen tai pysyvä. Toteutus voi olla kertaluonteinen tai toistuva.

Esimerkkejä toteutuspaikoista ja -ajoista

luonnonympäristö, rakennettu ympäristö, eri vuodenaajat, eri viikonpäivät, eri vuorokaudenaajat, eri mediat, tapahtumat, yksityinen tila, julkinen tila, sisällä, ulkona

Valitkaa taideteolle sopivin toteutuspaikka ja -aika vastaamalla seuraaviin kysymyksiin.

- Minne taideteko mielestänne kuuluu?
- Missä taideteko pääsee parhaiten esille ja on vaikuttavin?
- Milloin taideteon voi toteuttaa?
- Milloin taideteko kannattaa toteuttaa?
- Mikä on taideteon koko?
- Mikä on taideteon kesto?
- Mitä lupia tarvitaan taideteon esittämiselle kyseisessä paikassa? Huomioi mm. jokamiehenoikeudet, luvat maanomistajalta, julkisen tilan käyttöön liittyvät luvat, tapahtuman järjestämiseen liittyvät luvat jne.

Tutustukaa etukäteen taideteon toteutuspaikkaan!
Ottakaa huomioon paikallinen asenne- ja kulttuuriympäristö.

Tehkää some-strategia

Näkyvyyden ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeää laatia taideteolle some-strategia, eli suunnitelma siitä mitä, missä ja milloin ekokriisitaidetekoon liittyvää sisältöä jaetaan.

Suunnitelkaa some-strategia vastaamalla seuraaviin kysymyksiin.

- Mitä osioita taideteosta jaetaan somessa?
- Mitä some-kanavaa tai -kanavia käytetään? Ottakaa huomioon eri kanavien mahdollisuudet ja rajoitukset.
- Millaisia julkaisun muotoja käytetään (esim. kuva, teksti tai video)?
- Milloin taidetekoon liittyvää sisältöä jaetaan?
- Kuinka paljon ja usein julkaisuja tehdään?
- Kuka tai ketkä jakavat sisältöä?
- Kenen some-tililtä julkaisu tehdään?
- Mitä hashtageja ja tageja taideteon julkaisuissa käytetään?
- Miten somejulkaisun saamiin reaktioihin vastataan?

Käyttäkää taideteojen some-julkaisuissa hashtagia **#ReactiveEcoCrisisArt**

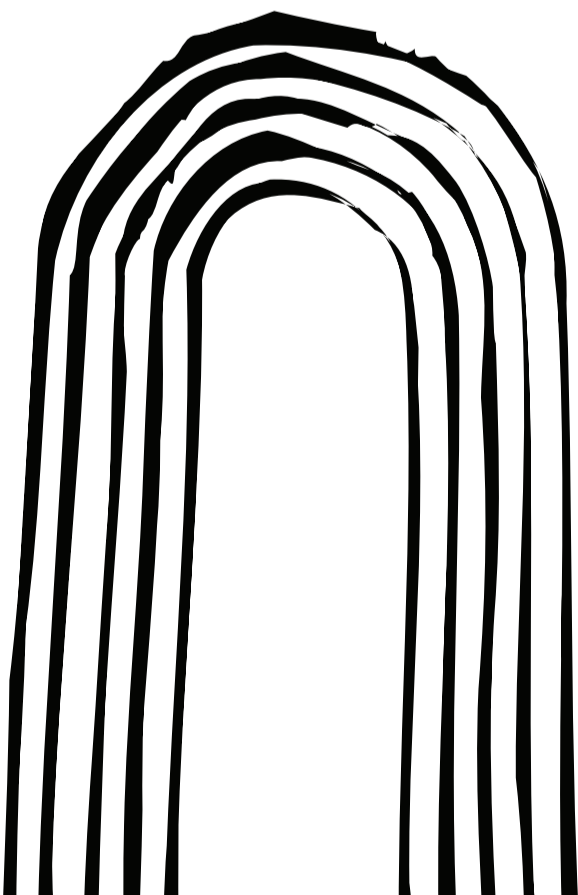
Toteuttakaa taideteko!

Varmistakaa, että osallistujilla on selkeä kuva roolistaan ja vastuustaan reaktiivisen ekokriisitaideton toteutuksessa. Jollakin tai joillakin on päävastuu taideteon toteutumisesta. Sopikaa etukäteen, mitä tehdään, jos asiat eivät suju suunnitelmien mukaan.

Pyrkikää siihen, että taideteko alkaa ja loppuu selkeästi. Seuratkaa suunnitelmaa, mutta olkaa avoimia odottamattomille muutoksille. Muuttakaa tarvittaessa suunnitelmaa.

Pitäkää huoli, että taideteko ei vahingoita ketään tai mitään. Välttäkää kansalaistottelemattomuutta.

Olkaa avoimia uusille kokemuksille ja oppimiselle.

Koonti

Reaktiivisen ekokriisitaideteon toteuttamisen jälkeen on tärkeää kerätä palautetta taideteon suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuneilta sekä käsitellä sitä yhteisesti. Palautteen avulla voidaan oppia, mitkä olivat ryhmän vahvuudet, mistä taideteon vaikuttavuus syntyi ja mitä asioita tulee ottaa huomioon jatkossa ekokriisin käsittelyssä taideaktiivismin keinoin.

Palautteen kerääminen ja käsittely

Ohjaaja huolehtii siitä, että jokaisella osallistujalla on yhtäläinen mahdollisuus jakaa muille kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan yhteisesti toteutetusta taideteosta. Palautetta kerätään suunnittelu- ja työskentelyprosesseista. Lisäksi tarkastellaan taideteon vaikuttavuutta.

Varatkaa keskusteluun rauhallinen tila ja riittävästi aikaa ryhmän osallistujamäärään suhteutettuna. Pyrkikää pitämään ilmapiiri avoimena ja hyväksyvänä.

Palautetta voidaan kerätä keskustellen ja kirjallisesti, esim. Post-it -lapuille tai Mentimeter- sovelluksessa. Tallentakaa palaute analysointia ja mahdollisia tulevia työpajoja varten.

Alla kysymyksiä palautekeskustelun tueksi.

- Missä onnistuitte?
- Mitä opitte?
- Mitkä asiat edistivät yhteistyön tekemistä?
- Kohtasitteko työskentelyssä haasteita? Minkälaisia? Miten selvisitte niistä?
- Miten onnistuitte taideteolle määritellyn kohderyhmän tavoittamisessa?
- Millaisia reaktioita taideteko sai aikaan?
- Mikä teki ekokriisitaideteostanne vaikuttavan?
- Muuttiko taideteon tekemiseen osallistuminen käsityksiänne ekokriisistä, taiteesta tai taideaktivismista?
- Millaisia ideoita saitte reaktiiviseen ekokriisitaidetyöskentelyyn?

Ohjaaja voi hyödyntää palautetta uusien työpajojen ohjaamisessa. Kehittämiskohteita uusiin toteutuksiin voi löytää esimerkiksi ryhmittelemällä palautteita teemoittain.

Youth Learning through Arts (YLTA) -hanke

Kaksivuotinen hanke Suomessa, Puolassa ja Sloveniassa, missä nuoriso- ja taidealan ammattilaiset yhteiskehittivät nuorisotyöhön soveltuvia taidemenetelmiä yhdessä nuorten kanssa.

YOUTH LEARNING THROUGH ARTS

Menetelmäopas tehtiin osana kaksivuotista kansainvälistä Youth Learning through Arts (YLTA) -hanketta (2021–2022), jota koordinoi Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Suomesta mukana olivat Luonto-Liitto ja Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiö. Sloveniasta hankekumppaneina olivat nuorisokulttuurikeskus Pionirski Dom ja kulttuuriyhdistys Impro sekä Puolasta Malopolski-instituutti ja taidekeskus Cricoteka.

Hanke yhdisti taidelähtöiset menetelmät nuorisotyöhön ja tuo luovan sektorin työkaluksi nuorisotyöntekijöille, jotka käsittelevät erilaisia nuorille tärkeitä aiheita ja kysymyksiä yhdessä nuorten kanssa. Hankkeen aikana nuorisotyöntekijät oppivat taidekasvattajilta ja toisinpäin. Kuten aina, Erasmus+ -hankkeessa keskiössä on oppiminen. Nuorisojärjestöjen ja nuorten kanssa oppimisen lisäksi hankkeen fokuksessa oli Suomessa ympäristötaide, Sloveniassa improvisaatio ja Puolassa saavutettavuus.

Hanke tuotti kuusi taidetyöpajaa nuorille kolmessa maassa, kaksi kussakin maassa. Lisäksi hankkeessa järjestettiin koulutusjaksot taidekasvattajille ja nuorisotyönohjaajille Suomessa, Sloveniassa ja Puolassa. Koulutuksissa käsiteltiin kunkin maan teemoja taidekasvattajien ja nuorisotoimijoiden kanssa, uusia näkökulmia omaan työhön löytäen.

[Tästä linkistä pääset YLTA-hankkeen verkkosivulle.](#)

Ympäristötaiteen menetelmäoppaan toteutus Suomessa

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto valitsi jäsenilleen kohdennetun haun kautta ympäristötaiteen menetelmäoppaan sisällön tekijäksi, nuorten taidepajojen järjestäjäksi ja kansainvälisen YLTA-koulutuksen osatoteuttajaksi Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiön. Lasten ja nuorten taidekeskus kutsui mukaan taiteilija-tutkija Sonja Salomäen, jonka kehittämistyöhön opas ja työpajat perustuvat.

Reaktiivisen ekokriisitaidepajan pilottityöpajoihin Helsingissä ja Jyväskylässä osallistui 13 ilmastoteemoista, taiteesta ja vaikuttamisesta kiinnostunutta nuorta. YLTA-koulutuksessa 14 nuorisotyön ja taidekasvatuksen ammattilaista Suomesta, Sloveniasta ja Puolasta osallistuivat ekokriisitaideyöskentelyn ja siihen liittyvän menetelmäoppaan kehittämiseen. Nuorten taidepajojen ja kansainvälisen koulutuksen palautteita hyödynnettiin oppaan tekemisessä.

Englanninkieliseen oppaaseen [Guidebook for reactive eco-crisis art proactice](#) pääset tästä linkistä.

Erasmus+

Erasmus+ on Euroopan Unionin ohjelma, joka tukee opetusta, koulutusta, nuorisotyötä ja urheilua Euroopassa. Vuosina 2021-2027 ohjelma painottaa sosiaalista inklusiota, kestävään kehitykseen ja digitalisaatioon siirtymistä sekä nuorten osallisuuden lisäämistä demokratiassa.

Kiitokset

Kiitollisuus ihmisten reaktiivisista taideteoista ekokriisin selättämiseksi ja ympäristön toipumiskyvystä ovat olleet tämän oppaan syntyprosessin kantava voima. Kiitos, että olet ottanut käyttöön tämän oppaan, jolla pyrimme taidetyöskentelyn voimalla vaikuttamaan ihmisten toimintaan ja ajatteluun ekokriisin aikana.

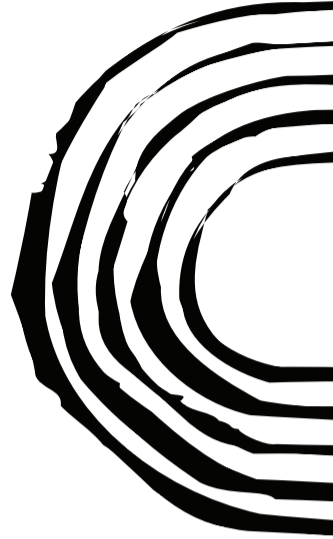
Haluamme kiittää nuoria ja taide- ja nuorisoalan toimijoita, joiden kokemusten, ideoiden ja palautteen avulla pääsimme tähän vaiheeseen.

Kiitämme ekokriisistä kiinnostuneita nuoria, jotka osallistuvat Reaktiivisen ekokriisitaidepajan pilotteihin Helsingissä ja Jyväskylässä ja jotka rohkeasti reagoivat ekokriisiin kysymällä, kyseenalaistamalla ja ideoimalla reaktioihin kannustavia ekokriisitaidetekoja päättäjien ja vaikuttajien koettaviksi.

Kiitämme taiteilija-tutkija Sonja Salomäkeä, jonka asiantuntemus taideaktivismista ja ekokriisistä on auttanut meitä ymmärtämään paremmin ekokriisin laajuutta ja vaikutuksia sekä taideaktivismiin luovaa muutosvoimaa ekokriisin selättämisessä.

Sonjan menetelmäoppaan kehittämistyö ja hänen luomiensa ekokriisitaidetyöskentelyn pilotittityöpajojen sisällöt muodostavat koko menetelmäoppaan ytimen.

*Sonja Salomäki
Kuvaaja: Hiski Rapi*

Kiitämme kansainvälisen Youth Learning through Arts (YLTA) -hankkeen koulutuksen osallistujia Suomesta, Sloveniasta ja Puolasta ekokriisitaidetyöskentelyn työpajapilottiin ja menetelmäoppaan kehittämistyöpajaan osallistumisesta ja niissä jakamistaan luovista ideoista.

Kiitämme Luonto-Liiton Nuorten ilmastoryhmän ohjaajia Laura Haikosta, Sami Säynevirtaa ja Ville Laitista, jotka ohjaavat nuoria innostavasti ilmastokriisin pysäyttämisessä.

Kiitämme Suomen Lastenkulttuurikeskusten liittoa valinnasta menetelmäoppaan sisällöntuottajaksi ja kansainvälisen koulutuksen vertaistoteuttajaksi sekä yhteistyöstä ja luottamuksesta tuotantoprosessissa.

Kiitämme YLTA-kehittämishankkeen kansainvälisiä kumppaneita nuorisokulttuurikeskus Pionirski Domista ja kulttuuriyhdistys Improsta Sloveniasta sekä Malopolski-instituutista ja taidekeskus Cricotekasta Puolasta.

Kiitämme Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiön Nuori Taide -toimintaan osallistuvia nuoria visuaalisen taiteen tekijöitä ja taiteesta kiinnostuneita yhteistyöstä, jonka kautta opimme jatkuvasti, miksi, missä ja miten nuoret haluavat vaikuttaa taiteen ja taideaktiivisuuden voimin ekokriisiin.

Kiitämme Euroopan Unionin Erasmus+ -ohjelmaa, joka on rahoittanut YLTA-hanketta ja sitä kautta tukenut nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä taidelähtöisen työskentelyn voimin.

*Kansainvälisen
YLTA -koulutuksen
osallistajat*

Oppaan tekijöistä

Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiö on suomalainen taidekasvatuksen ja kulttuurisen nuorisotyön asiantuntija. Säätiön kotipaikka on kulttuuritalo Villa Arttu Hyvinkäällä. Toiminta on paikallista, valtakunnallista ja kansainvälistä.

Kulttuurista nuorisotyötä toteutetaan vuonna 2018 lanseeratun **Nuori Taide** -toiminnan kautta. Nuori Taide toimii aktiivisesti verkkoympäristössä, järjestää valtakunnallisia tapahtumia sekä alueellista ja paikallista toimintaa eri yhteistyökumppaneiden ja nuorten kanssa. Kohderyhmänä ovat 13–28-vuotiaat, vaihdellen eri toimintamuodoissa.

Toiminnan painotus on visuaalisessa taiteessa. Nuorille luodaan tilaisuuksia esitellä taidettaan ja tekemistään sekä työskennellä alan ammattilaisten kanssa ja saada heiltä palautetta tekemisestään.

Lasten ja nuorten taidekeskuksesta menetelmäoppaan tekemiseen osallistuivat Anni Rupponen (TaM), Sonja Salomäki (TaM, väitöskirjatutkija/Lapin Yliopisto), Päivi Venäläinen (FT, KM) ja Elina Katara (TaM).

Tutustu alla oleviin linkkeihin:

[Nuori Taiteen kotisivu](#)

[Nuori Taiteen Instagram](#)

[Nuori Taiteen Facebook](#)

[Taide\Folio – esittelypaikka nuorten taiteelle](#)

[Lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiö](#)

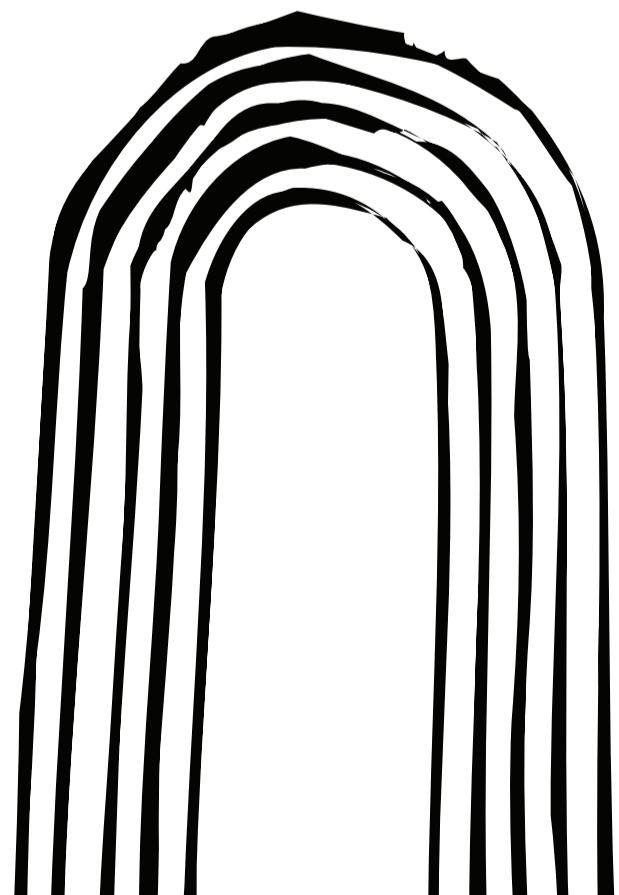
Anna meille palautetta!

Opas reaktiiviseen ekokriisitaideyöskentelyyn on valmistunut, mutta haluamme oppia lisää taideaktivismin vaikutuskeinoista ekokriisiaikana. Haluamme myös kuulla, millaisia reaktiivisia ekokriisitaidekoja toteutitte. Opittua sovelletaan kulttuurisen nuorisotyön Nuori Taide -toiminnassa.

Lähetä palautteesi sähköpostitse osoitteeseen:

nuoritaide@artcentre.fi

Tagaa postauksiisi Instagramissa @nuoritaide ja käytä hastagia *#ReactiveEcoCrisisArt*.

Yhteistyössä:

LASTEN JA NUORTEN
TAIDEKESKUS
artcentre.fi

NUORI // // // // // // // // // //
TAIDE

YOUTH LEARNING
THROUGH ARTS

małopolski
instytut
kultury

MIK

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

cricoteka

PIONIRSKI DOM

**Euroopan unionin
rahoittama**

Toimi nyt!

